

2. Селіванова О. О. Проблема диференціації перекладацьких трансформацій / О. О. Селіванова // Нова філологія. – 2012. – № 50. – С. 201-208.
3. Смит Л. П. Фразеологія англійського мови / Л. П. Смит; пер. А. С. Ігнат'єва. – М. : Учпедгиз, 1959. – 208 с.
4. Webster T. An Encyclopædia of Domestic Economy [Електронний ресурс] / Т. Webster. – NY : Harper & Brothers, 1855. – 1238 р. – Режим доступу: <https://archive.org/details/anencyclopdia00parkgoog>
5. Merriam-Webster: Dictionary and Thesaurus [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.merriam-webster.com>.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

1. Коллінз, У. Лунний камінь: роман; на англ. яз. [Текст]. – Новосибірськ: Сиб. унів. изд-во, 2011. – 301 с. – (English Fiction Collection).
2. Коллінз, У. Твори [Текст]: в 2-х т. / У. Коллінз. Т. 2: Місячний камінь: Роман / пер. з англ.: В. Коробко, Л. Суярко. – К. : Дніпро, 1989. – 461с.

Науковий керівник: доктор філол. наук, професор О. О. Селіванова

КОНОТАТИВНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ КАЗКИ Р. ДАЛА «ЧАРЛІ ТА ШОКОЛАДНА ФАБРИКА»

Є. А. Плита

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Художня література суттєво впливає на формування естетичних смаків та світоглядних особливостей читачів. Важливість художнього перекладу, який визначається як «відтворення тексту іншою мовою, перекодування його з мови оригіналу на мову адресата» [1, с. 81], полягає в розвитку мови та збагаченні національної культури.

Серед проблем сучасного мовознавства важливе місце займає вивчення процесу перекладу. Для здійснення еквівалентного перекладу необхідно вміло застосовувати перекладацькі трансформації. Українська дослідниця О. О. Селіванова розглядає трансформації як «перетворення, модифікацію форми, або змісту і форми, зокрема, з метою збереження відповідності комунікативного впливу на адресатів оригіналу й перекладного тексту» [2, с. 456]. Серед перекладацьких трансформацій виокремлюють лексичні трансформації конотативного плану. Конотативні трансформації диференціюють на оцінно-емотивні, експресивні та функціонально-стилістичні [2, с. 456-458]. Результатом таких трансформацій є міжмовні синонімічні відповідники, що відрізняються оцінно-емотивними, експресивними та функціонально-стилістичними відтінками значень [3, с. 104].

Метою нашого дослідження є аналіз конотативних трансформацій в українському перекладі казки Р. Дала «Чарлі та шоколадна фабрика». Казка є одним із найпопулярніших жанрів дитячої літератури, яка має визначені композиційні особливості, тематичне та ідейне наповнення. Казка відіграє важливу роль у формуванні світоглядних уявлень дітей. Для казки як епічного фольклорного твору пригодницького або побутового характеру, в якому розповідається про вигадані події, найважливішими жанровими ознаками є хронотоп та орієнтація на вимисел [4, с. 921]. Сюжет казкового твору завжди утверджує перемогу добра над злом. У казці «Чарлі та шоколадна фабрика» життєвий матеріал трансформується у міфологічно-авторську модель суспільства. Хронотоп казки вражає описовістю, детальною конкретизацією. Кожен герой ґрунтовно портретується, увага акцентується на дрібних деталях зовнішності та характеру.

Дослідження творчої манери Р. Дала засвідчили, що письменник часто вдається до нівелювання норм літературної мови, тому перекладачеві слід бути уважним при відтворенні мови героїв. Українському перекладачеві вдалося здійснити адекватний переклад за допомогою використання оцінно-емотивних трансформацій, що орієнтовані на заміну, втрату або виникнення в перекладі оцінного чи емотивного компонента мовних одиниць [2, с. 464]: *My dear old fish," said Mr. Wonka* (2, р. 141) // *Шановне старе опудало, – відказав їй містер Вонка* (1, с. 165). Словосполуку *old fish* зі значенням «informal. a person» [6], що виражає зневажливе ставлення, у перекладі замінено сполукою, що також виражає зневажливе ставлення, але яка є зрозумілою для українського читача, – *старе опудало* зі значенням «перен., лайл., зневажл. про незграбну, вайлувату або негарну людину» [5].

Перекладач вдається до оцінно-емотивної заміни в наступному фрагменті: *The house wasn't nearly large enough for so many people, and life was extremely uncomfortable for them all* (2, р. 3) // *Хатинка аж ніяк не була розрахована на стількох людей, і жилося їм там страшенно незручно* (1, с. 8). Іменник *house* зі значенням «a building for living in, usually where only one family lives» [6] перекладено іменником *хатинка* – «невелика вбога або стара хата» [5], який утворено за допомогою демінутивного суфікса -инк(а). Такий переклад є досить вдалим, оскільки перекладач за допомогою демінутивного суфікса намагається передати буденну сірість та безнадійність життя героїв. Використавши такий прийом, перекладач повністю досягає своєї мети.

Перекладач часто вдається до функціонально-стилістичних трансформацій, що представлені втратою, заміною або виникненням в перекладному тексті функціонально-стилістичного забарвлення мовних одиниць [2, с. 456]: *All right, Mother, keep your hair on!" Miss Beauregarde shouted* (2, р. 38) // *Маман, не заводься! – гаркнула панна Борегард* (1, с. 50). У цьому фрагменті стилістично нейтральне слово *mother* зі значенням «female parent» [6] замінено сленговою одиницею *маман*. На нашу думку, така заміна була здійснена з метою створення нового стилістичного ефекту. Поштовхом до цього стала спроба зацікавити сучасного читача, так як сленгове слово *маман* часто використовується у середовищі сучасної молоді.

Зміна стилістичного забарвлення слова простежується в наступному фрагменті: *He was ninety-six and a half, and that is just about as old as anybody can be* (2, р. 11) // *Має дев'яносто шість з гаком, а це дуже похилий вік* (1, с. 16). Нейтральний іменник *half* зі значенням «used in numbers, measurements, and ages to mean ½» [6] при перекладі було замінено на розмовне слово *гак* зі значенням «про щось додаткове або зайве» [5].

Зміну стилістичного забарвлення та появу оцінно-емотивного компонента спостерігаємо в наступному фрагменті: *The four old ones lay silent and huddled in their bed, trying to keep the cold out of their bones* (2, р. 47) // *Четверо стареньких, скоцюрбившись, мовчки лежали в ліжку й намагалися врятуватися від холоду* (1, с. 61). Нейтральне дієслово *to huddle* зі значенням «to gather closely together, usually because of cold or fear» [6] перекладено українською лексемою *скоцюрблюватися* – «згинатися, ставати дуже зігнутих, скривлених (про людину, частини її тіла)» [5], що належить до піднесеного реєстру. У цьому фрагменті перекладач вдається до граматичної частиномовної заміни: дієслово *to huddle* перекладено дієприслівником *скоцюрбившись*. Заміна займенника *one* зі значенням «used for referring to someone when they have been mentioned before or when it is obvious which person you are talking about» [6] іменником із пестливим значенням *старенький*, на що вказує суфікс -еньк, демонструє вживання при перекладі кореферентної заміни у поєднанні з оцінно-емотивною трансформацією.

В українському перекладі казки перекладач часто використовує експресивні трансформації, що передбачають модифікацію чи втрату, посилення чи применшення ознаки [2, с. 466]. Цікавим є випадок використання експресивної трансформації в наступному фрагменті: *Mrs. Salt opened her huge red mouth and started to scream* (2, р. 149) // *Пані Солт роззявила величезну червону ротяку й заголосила* (1, с. 175). Іменник оригіналу *mouth* зі значенням «the opening in the face of a person or animal, consisting of the lips and the space between them, or the space behind containing the teeth and the tongue» [6] у перекладі замінено лексичною одиницею – *ротяка* зі значенням «збільш. до рот» [5]. У цьому фрагменті перекладач вдався до посилення ознаки. Така трансформація зумовлена контекстом (героїня описана як велике гладке створіння), і тому є адекватною.

Таким чином, аналіз лексичних трансформацій конотативного плану на прикладі українського перекладу казки Р. Дала «Чарлі та шоколадна фабрика» засвідчив, що перекладачеві вдалося зберегти інформативну відповідність текстів оригіналу та перекладу, надавши при цьому казці емоційності, експресивності та виразності.

Список використаних джерел:

1. Будний В. Порівняльне літературознавство : Підручник / В. Будний, М. Ільницький. – К. : Вид. Дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 430 с.
2. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Могографічне видання / О. О. Селіванова. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.
3. Литвин І. М. Перекладознавство. Науковий посібник / І. М. Литвин. – Черкаси : Видавництво Ю. А. Чабаненко, 2013. – 180 с.
4. Одарченко П. Казка // Енциклопедія українознавства / П. Одарченко. – Т. 3. – Львів, 1994. – С. 921
5. Словник української мови [Електр. ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://sum.in.ua>.
6. Macmillan Dictionary Online [Електр. ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://www.macmillandictionary.com>.

Список ілюстративного матеріалу:

1. Чарлі та шоколадна фабрика [Електр. ресурс]. – Режим доступу: URL: http://aelib.org.ua/texts/dahl_charlie_and_the_chocolate_factory_ua.htm
2. Charlie and the Chocolate Factory [Електр. ресур]. – Режим доступу: URL: <http://english4success.ru/upload/books/1268.pdf>.

Науковий керівник: канд. філол. наук С. В. Сторчеус

СПЕЦИФІКА ПЕРЕДАЧІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ У РОМАНІ Д.КІЗА «FLOWERS FOR ALGERNON»

Д. С. Тихонова

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Роман Деніела Кіза “*Flowers for Algernon*” можна віднести до жанру соціальної фантастики з елементами масової літератури. Сам твір набув популярності серед літературознавців та критиків відносно нещодавно. Саме тому **актуальність** нашої роботи зумовлена зокрема недостатнім висвітленням та вивченням різних аспектів перекладу роману. До того, роман буде включений до шкільної програми з вересня 2018 року, тому важливо правильно проаналізувати роман, переконатись в адекватності його перекладу та підвищити інтерес майбутніх читачів до цього твору.

Роман “*Flowers for Algernon*” Деніела Кіза написаний у формі звітів від імені головного героя, Чарлі Гордона, який з дитинства мав розумові розлади. У чоловіка була і робота, і друзі, але найголовніше те, що він мав непереборне бажання вчитися.